

تاب آوری شهری

مؤلف: محمد رضا حسینی

سرشناسه: جمالی، محمدرضا، ۱۳۹۵ -

عنوان و نام پدیدآور: تاب‌آوری شهری / مؤلف محمدرضا جمالی.

مشخصات نشر: تهران: به اندیش، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۸۷ ص.؛ مصور (بفشی رنگی).؛ ۹/۵ × ۱۹/۵ سم.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۹۲۴-۳-۶

وضعیت فهرست نویسی: فزیا

موضوع: تاب‌آوری

موضوع: Resilience (Personality trait)

موضوع: شهرسازی -- طرح و برنامه‌ریزی

موضوع: City planning -- Design

موضوع: مدیریت بحران

موضوع: Crisis management

موضوع: نوسازی شهری

موضوع: Urban resilience

ردیف کتابخانه: HD۴۹/۸۷۱۲۶۱۳

ردیف کتابخانه: ۶۰۰-۹۷۹۲۴-۳-۶

شماره کتابخانه: ۵۴۱۶۲۰

شناسنامه

عنوان: تاب‌آوری شهری

مؤلف: محمد رضا جمالی

ناشر: انتشارات به اندیش

سال چاپ: ۱۳۹۷

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

طراح جلد و صفحه‌پرداز: محمد حسین جمالی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۹۲۴-۳-۶

پیشگفتار

زندگی انسان‌ها در درون محیط جغرافیایی شکل می‌گیرد و سازمان می‌یابد که طبیعت و محیط طبیعی بخشی اساسی از آن می‌باشد که منابع و امکانات ضروری حیات انسان‌ها را نظیر آب، هوا، خاک، زمین و... در اختیار می‌گذارد و شرایط لازم را برای حیات و زندگی فراهم می‌آورد. در کنار این، محیط طبیعی شامل فرآیندهای فیزیکی و زیستی، محیطی پویا و دائمی در حال گردش، تغییر و تبادل و تعادل انرژی می‌باشد که پدیده‌ها و وقایعی چون سیل، زلزله، آتشفشان، خشکسالی، رسوب، بهمن، طوفان، آذرخش و... (فارغ از دستکاری‌های انسان، از بزرگی‌ها و روندهای شاکله طبیعت می‌باشند. چنین پدیده‌هایی پتانسیل ایجاد مخاطره را برای انسان دارند و می‌توانند در شرایط خاص، باعث وارد آمدن خساراتی به انسان شوند.

سوانح طبیعی که جزئی از فرآیند زندگی بشر بشمار می‌روند و هر روز بر تعداد و تنوع آنها افزوده می‌شود، به‌مرور چالش اساسی در جهت نیل به توسعه پایدار جوامع انسانی مطرح شده‌اند در نتیجه شناخت شیوه‌های نیل به پایداری، بوسیله الگوهای مختلف کاهش آسیب‌پذیری در برنامه‌ریزی و مدیریت سوانح وارد شده است و جایگاهی مناسب در سیاست‌گذاری‌های ملی هر کشور یافته است، تا شرایط مطلوبی را برای کاهش کارآمد و مؤثرتر خطرات در سطوح مختلف مدیریت سوانح بخصوص مخاطرات طبیعی بدلیل

خسارات وسیع و ناهنجاری‌های گسترده اجتماعی ایجاد نمایند.

رویارویی با سوانح طبیعی در سالهای اخیر تبدیل به یکی از بزرگترین دغدغه‌های نوع بشر شده است. علیرغم همه تلاش‌ها و پیشرفت‌های صورت گرفته بمنظور مقابله با مخاطرات و بحرانهای طبیعی، محدودیت‌هایی از جانب طبیعت به انسان تحمیل می‌گردد که از آمادگی صد درصدی انسان‌ها برای مقابله جلوگیری می‌کند. مواردی از قبیل ممکن نبودن پیش‌بینی دقیق، حجم زیاد خسارات وارد شده در مدت زمانی کوتاه، از جمله محدودیت‌های ذکر شده هستند. بنابراین ارکان یک جامعه (مدیریتی، کالبدی و اجتماعی) باید همواره در شرایط آماده‌رأی مقابله با این مخاطرات ناگهانی باشند تا حجم خسارات تا حد ممکن کاهش دهند.

در این میان شهرهای تاب‌آور، شبکه‌ای پایدار از سامانه‌های کالبدی و جوامع انسانی هستند که سامانه‌های کالبدی، مؤلفه‌های ساخته شده و طبیعی شهر هستند که شامل جاده‌ها، ساختمان‌ها، زیرساخت‌ها، ارتباطات و تأسیسات تأمین انرژی و همچنین مسیرهای آب، خاک، توپوگرافی، جغرافیا و سامانه‌های طبیعی هستند. درمجموع، سامانه‌های کالبدی همانند بدن شهر هستند. هنگام حوادث نیز سامانه‌های کالبدی باید باقی بمانند و در فشارهای شدید به عملکرد خود ادامه دهند. شهر بدون سامانه‌های کالبدی تاب‌آور در برابر حوادث، بسیار آسیب‌پذیر خواهد بود. شهرهای تاب‌آور، بر اساس قوانین بدست آمده از تجربه‌های حوادث

گذشته، در محیط‌های شهری ساخته شده‌اند. آنها ممکن است در برابر نیروهای حاصل از مخاطرات خم شوند اما دچار شکست نمی‌شوند. ضروری است بحث تابآوری در کشور ایران نیز با تنوع زیستی، فرهنگی، قومی، اقلیمی، منابع و ویژگی‌های متنوع فراوان و تاریخ غنی و چالش‌های متنوع آن از دیدگاه‌های مختلف بررسی شود.

فهرست مطالب

۱	 مقدمه
۵	 فصل اول: تاب‌آوری
۷	 مفاهیم و تعاریف
۱۱	 آسیب‌پذیری
۱۳	 رونق‌دها
۱۳	➤ رخدادهای مخاطرات بعنوان فرصت
۱۴	➤ تاب‌آوری به مثابه فرآیند
۱۴	➤ آمادگی و تاب‌آوری
۱۵	➤ نجات و بازسازی
۱۶	➤ خودسازمان‌دهنده
۱۷	➤ ثبات، خودسازمان‌دهنده و آتش‌دهنده
۱۸	➤ همگرایی
۲۱	➤ پنج سرمایه
۲۲	 نظریه‌ها
۲۲	➤ چهارچوب هیوگو
۲۱	➤ چهارچوب سندای
۲۴	 مدل‌ها
۲۵	➤ چهارچوب مفهومی
۲۶	 انواع مدل‌ها
۲۶	➤ مدل Systems Diagram
۲۷	➤ مدل DROP

۲۹		CDRF	➤ مدل
۳۰		CDRI	➤ مدل
۳۱		URF	➤ مدل
۳۳		P.E.O.P.L.E.S	➤ مدل
۳۳		BRIC	➤ مدل
۳۴		ResiUS	➤ مدل
۳۴		ST-DRM	➤ مدل و تئوری
۳۵		CRI	➤ مدل
۳۶		CCRAM	➤ مدل
۳۷		MOVE	➤ مدل
۳۷		SC	➤ مدل
۳۷		E.S.O	➤ مدل
۳۸		SERV	➤ مدل
۳۸		WISC	➤ مدل
۳۸		Systemic Resilience	➤ مدل
۳۹		CRDSA	➤ مدل
۴۱		فصل دوم: تاب‌آوری شهری	
۴۳		مفاهیم	
۴۶		رویکردها	
۴۹		ضرورت	
۵۱		اصول	
۵۴		ویژگی‌ها	

منابع و مأخذ

۵۹..... منابع فارسی

۶۳..... منابع انگلیسی